

Mia Couto

Orbirea râurilor

Traducere din limba portugheză
și note de Simina Popa

POLIROM
2025

Cuprins

<i>Nota autorului</i>	7
Capitolul unu. Cei care leagă ploaia	11
Capitolul doi. Cei care spală oasele	29
Capitolul trei. Vertijul vulturilor pleșuvi	49
Capitolul patru. Profeti amnezici	65
Capitolul cinci. Luna mușcată de crocodil	87
Capitolul șase. Vise postume	105
Capitolul șapte. Unde dorm furtunile	127
Capitolul opt. Îmbrățișarea porcului-spinos	157
Capitolul nouă. Piatra și muntele	185
Capitolul zece. Cei ce aprind izvoarele	205
Capitolul unsprezece. Acolo unde doarme noaptea	221
Capitolul doisprezece. Ajunul	237
Capitolul treisprezece. Capătul drumurilor	253
Capitolul paisprezece. Caligrafia zeilor	277

<i>Notă de încheiere a autorului</i>	309
<i>Glosar</i>	311
<i>Sursele citatelor indicate de autor</i>	313

48.

*Pentru cel ce s-a înțepat,
spinul nu e niciodată mic.*

(Proverb makwa)

Germanul a pălit, și-a dres glasul și a căutat un sfat în privirea celui alt ofițer. În șoaptă, au schimbat câteva cuvinte în germană. Apoi, după ce și-a revenit, Schreiber i s-a adresat din nou preotului.

— *Potrivit acestui Otto, ce s-a întâmplat în Madziwa?*

— *Nimic*, a răspuns preotul.

— *Cum nimic?*

— *N-a fost decât un pârjol obișnuit pentru anotimpul secetos*, a afirmat sacerdotul. Și a adăugat, cu mâna pusă peste plic. *Luați-vă înapoi scrisoarea, doctore. Sau și mai bine: prefaceți-vă că vizita asta n-a existat niciodată.* S-a ridicat, și-a deschis brațele și, pe un ton mai prietenos, i s-a adresat din nou vizitatorului: *Dacă tot sunteți aici, vă invit să stați la slujbă.* În fața ezitării vizitatorului, preotul a arătat înspre curte și a argumentat hotărât: *Vedeți mulțimea de acolo? Toți oamenii aceia s-au adunat pentru dumneavoastră. Vor să vă vadă, vor să v-audă. Haideti, doctore: stați puțin cu ei, măcar cât să-i salutați.*

— *Cafrilor le dau atenție când vin la mine bolnavi, a declarat germanul.*

— *Gândiți-vă câtă simpatie ați putea aduna pentru țara dumneavoastră în prag de război.*

— *Pot să rămân, dar cu o condiție, a consimțit Schreiber după o îndelungă cumpănire. Condiția are un nume: Matias Kirimi.*

Medicul a sfârșit de rostit vorbele acestea și și-a aranjat pălăria, strângându-și cartușiera la brâu. Era un mod de a arăta că, mai mult decât un medic, se prezenta în calitate de maior.

— *Vreau să-l iau cu mine pe trădătorul ăsta, înainte să se alăture taberei inamicului.*

— *Ce inamic, doctore? s-a mirat preotul. Vorbiți despre Anglia?*

— *Vorbesc despre portughezi, l-a corectat Schreiber.*

— *Cred că faceți o mare confuzie, doctore, a comentat preotul. Portugalia e o țară neutră. Englezii, doctore, englezii sunt inamicii voștri.* Preotul a spus acestea și și-a așezat mâna pe umărul vizitatorului. Ostentativ, germanul s-a tras înapoi astfel încât să evite o asemenea intimitate.

49.

*Mlendo ni mangame.
Vizitatorul e un bob de rouă.*

(Proverb yao)

Niciodată nu se adunase atâta lume în curtea bisericii. Au venit pescari, vânători și țărani din satele mai apropiate. Așteptau așezați pe jos, împărțiți ca la o ceremonie străveche: bărbații în partea dreaptă și femeile în partea stângă. Stăteau cu toții tăcuți de parcă timpul încă nu se născuse. S-au ridicat, dintr-un impuls perfect sincronizat, de îndată ce l-au văzut pe preot îndreptându-se spre altarul improvizat din fața bisericii.

Predica preotului Sisnando Baião

Frați întru Cristos: ascultați-mă cu atenție pentru că azi e ziua unui miracol. Fratele nostru venit să ne viziteze, doctorul Hadrian Schreiber, mi-a spus că a călătorit până în Milepa ca să ceară iertare pentru crimele pe care guvernul lui le-a înfăptuit împotriva africanilor. Vă amintiți ce s-a întâmplat de cealaltă parte a râului? Vă amintiți de Bokero și de Rebeliunea Maji-Maji? Germanii au omorât atâția oameni încât

s-au înroșit plantațiile de bumbac. Vă amintiți? Iată că prietenul nostru vine să ceară iertare pentru răutatea de atunci. E un gest frumos, nu? Așa că haideți să-l aplaudăm, haideți să ne arătăm aprecierea față de curajul lui.

Și asta nu e tot, iubiți frați, prietenul nostru a venit să ceară iertare pentru încă un masacru, încă și mai crud, pe care armata germană l-a înfăptuit împotriva fraților noștri Herero, în ținutul îndepărtat numit Namibia. Misionarii scoțieni mi-au arătat rapoartele măcelului de acolo, o populație întreagă a fost exterminată pe propriile ei pământuri. Doctorul nostru a venit să-și ceară iertare și pentru acel masacru. Așa e, nu, doctore Schreiber?

Să-l aplaudăm! Isus iartă, așa că vă rog pe fiecare să vă ridicați și să veniți să-l îmbrățișați pe fratele nostru, cel care a avut curajul să vină aici, în Milepa, ca să vă spună că meritați tot atât de mult respect precum europenii. Vă rog, așezați-vă în rând și îmbrățișați-l pe doctorul Hadrian Schreiber.

Când preotul a îngenuncheat din nou, întreaga mulțime l-a urmat, într-o genuflexiune colectivă în fața altarului. Sisnando știa, printr-un fel de intuiție: nu numai venerația lui Cristos îi determina pe săteni să îngenuncheze în fața crucifixului. Era ceva mai vechi de atât. Crucea. La mica biserică din Milepa se găsea o cruce mare, mai veche decât Fiul Domnului. Ramificațiile celor patru drumuri erau dintotdeauna

locul unde cu toții chemau zeei în ajutor. O făceau și credincioșii, o făceau și păgânii din lumea întreagă.

50.

*„...britanicii și germanii trebuie să evite conflictele în Africa...
pentru a nu le oferi africanilor spectacolul
de a vedea albi războindu-se cu albi.”*

(Maiorul von Doering, guvernatorul Togoului)

Medicul german n-a înțeles o iotă din cele spuse la predică. Știa Kiswahili, dar nu înțelegea CiYao. A prins, totuși, referirile la Bokero, Maji-Maji și Herero. Și a preferat să nu ceară niciun fel de lămuriri.

În acel moment, avea în fața lui un șir interminabil de oameni care își fluturau brațele, nerăbdători să-l salute. Ba chiar s-a lăsat îmbrățișat de cei mai entuziaști care se îmbulzeau la începutul șirului. Rapid, însă, s-a îndepărtat din calea celui șuvoi de afecțiune și s-a retras în spatele soldaților lui. Și-a scuturat haina și a scos o batistă ca să-și șteargă mâinile și chipul. Strădanii inutile, după părerea lui: chiar dacă putea să se curețe de germeni, rămâneau miasmele, emanațiile insalubre provenite din măruntaiele continentului negru.

A chemat restul delegației și a dat ordin să înceapă pregătirile pentru călătoria de întoarcere. Ofițerii s-au opus acestei plecări pripite: noaptea era întunecată, iar drumul era lung și plin de pericole. La ora aceea nici măcar un băștinaș n-ar fi pus piciorul în afara satului. Numai vrăjitorii călătoreau noaptea, așa credeau africanii. Neavând cine să-i ghideze, cel mai prudent era să înnopteze la biserică.

— *Rămâneți, doctore Schreiber, l-a invitat preotul. Am unde să vă adăpostesc pe dumneavoastră și pe camarazii dumneavoastră. Și-apoi, sărbătoarea abia acum începe. E vremea ritmurilor de tobe.*

51.

Morții sunt singurii care văd sfârșitul războiului.

Platon

Germanul n-a recurs la adăposturile puse la dispoziție. Într-un luminiș, i-au ridicat un cort în fața căruia Schreiber s-a așezat să bea și să fumeze. Preotul i s-a alăturat musafirului. Și-au tras amândoi scaunele lângă un *msolo*, copacul care așteaptă întunericul ca să-și lase frunzele să cadă. Un grup de țărani s-a apropiat